

Nr 197

Av herrar **Bengtson** och **Lundström**, om vissa höjningar av statsanslagen till musikaliska akademien.

(Lika lydande med motion nr 324 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1961

Torsten Bengtson

Birger Lundström

Nr 198

Av herr **Bergh, Ragnar**, om åtgärder till främjande av rekryteringen av läroverkslärare i Norrland.

(Lika lydande med motion nr 312 i Andra kammaren)

Bristen på läroverkslärare med föreskriven kompetens har sedan länge varit störst i övre Norrland. Den å nästföljande sida intagna sammanställningen ger en bild av situationen i Norrbottens län höstterminen 1960. Som därav synes är läget mest prekärt i fråga om lektorer. I förhållande till antalet inrättade lektorat varierar bristen mellan 71,4 och 100 %. En hundra procentig brist råder i Kiruna, där innehavaren av det enda besatta lektoratet är tjänstledig för att uppehålla en skoldirektörstjänst.

I fråga om adjunktstjänster i Ao 23 varierar bristen enligt sammanställningen mellan 32 och 87,5 %. Av naturliga skäl är bristen ännu större i fråga om adjunkturen i Ao 21. Den varierar där mellan 33 och 100 %. När det gäller ämneslärartjänster i Ao 21 eller Ao 19, är bristen mellan 0 och 100 %. Sammanställningen visar vidare att undervisningen i mycket betydande utsträckning uppehålls av tillfälligt anställda krafter, av vilka många saknar akademisk examen.

Övre Norrland är icke självförsörjande i fråga om det slags lärartjänster varom här är fråga. Både de stora avstånden och de förhållandevis höga skatterna och de höga levnadsomkostnaderna gör i förevarande avseende landsändan mindre attraktiv än önskvärt vore.

Lärarsituationen vid samliga högre allmänna läroverk och vissa realskolor (stickprov)
i övre Norrland höstterminen 1960

Skola	Totala antalet tj-er	Lektorat			Adjunkturen Ao 23				Adjunkturen Ao 21				Ämneslär.tj-er Ao 21 el. 19				E.o. el. e. lär. med akad. ex.	Lär. utan akad. ex.	
		Antal enl. S	Brist antal	Brist %	Antal enl. S	Brist antal	Brist %	Antal enl. S	Brist antal	Brist %	Antal enl. S	Brist antal	Brist %	Antal enl. S	Brist antal	Brist %		Folk-skollär.	Andra
A.																			
H. allm. läroverk																			
Boden	35	7	5	71,4	24	17	70,8	3	3	100	1	1	100	17	7	2			
Haparanda	29	8	6	75	19	11	57,9	1	1	100	1	0	0	11	3	5			
Kiruna	28	7	6*	85,8	15	4	26,7	4	3	75	2	1	50	17	2	5			
Luleå	40	9	7	77,8	25	8	32	3	1	33,3	3	1	33,3	12	10	3			
Malmberget	30	7	5	71,4	20	12	60	3	3	100	—	—	—	17	4	1			
Piteå	32	8	6	75	20	12	60	3	2	66,7	1	0	0	15	7	2			
B.																			
Realskolor																			
Arvidsjaur	9				8	7	87,5	—	—	—	1	0	0	1	4	3			
Pajala	8				4	2	50	4	3	75	—	—	—	1	5	2			
Övertorneå	8				4	2	50	4	4	100	—	—	—	4	2	0			

* Ende lektorn skoldir.

Förkortningar: tj-er = tjänster

S = statsliggaren, budgetåret 1960/61, VIII huvudtiteln, s. 717 ff.

Denna brist på kompetenta lärare i läroverken har fått en för Norrbotten ytterst ogynnsam effekt. Denna del av landet är nämligen icke heller självförsörjande i fråga om andra slags tjänstemän. Det är naturligt att personer som kan välja mellan att söka anställning i Norrbotten och andra delar av landet föredrar trakter, där möjligheterna för deras barn att erhålla realskole- eller gymnasieutbildning är gynnsammare än i Norrbotten. Följaktligen innebär skolväsendets förseende med goda lärarkrafter däruppe ett nyckelproblem.

Nu berörda fråga har tidigare motionsledes bragts under riksdagens prövning. Då som nu var syftet att på något sätt utjämna olägenheterna i landet av den bristande tillgången på lärare. En riksdagsman anförde då som argument för sitt motstånd mot denna tanke att därigenom skulle brist kunna uppkomma i andra delar av landet. Ett dylikt resonemang kan icke gärna tolkas på annat sätt än att man dels motsätter sig en fördelning av olägenheterna, dels och framför allt saknar förståelse för betydelsen av de kedjereaktioner som antytts i det föregående.

För var och en som har en mera positiv och även mera realistisk inställning till det problem varom här är fråga ter sig lösningen i att göra tjänsterna däruppe mera attraktiva, därvid icke minst hänsyn togs till att här är fråga om ett underskottsområde beträffande rekryteringen.

Det skall erkännas att i fråga om adjunktstjänsterna antalet befattningar i Ao 23 är förhållandevis stort. Men när för några år sedan dylika tjänster inrättades var ju motivet icke minst att tillgodose bristområdena. Såsom

sammanställningen här ovan visar, är bristsituationen mindre prekär i fråga om dessa tjänster än i fråga om adjunktstjänster i Ao 21. Den naturliga slutsatsen är att antalet 23-gradstjänster bör öka ytterligare i förhållande till antalet 21-gradstjänster.

Men en sådan anordning löser icke den ytterst ogynnsamma situationen i fråga om lektoratens besättning. Att av 46 lektorat vid de högre allmänna läroverken i Norrbottens län endast 10 uppehålls av lektorskompetenta måste betraktas som i det närmaste katastrofalt. För åtskilliga år sedan föreslogs i riksdagen att lektorstjänsterna däruppe bl. a. skulle placeras två lönegrader högre än annorstädes. Förslaget avvisades, och på grund av det förhållandevis hårda skattetrycket och de höga levnadskostnaderna i Norrbotten kunde ju effekten diskuteras.

Sedan den utvägen underkänts, framfördes ett förslag om att — det var med hänsyn till att rekryteringen i betydande utsträckning måste ske söderifrån — däruppe verksamma läroverkslärare skulle med sina familjer få en gratisresa söderut varje år. Därigenom avsågs att minska ohågan att ta anställning däruppe, eftersom genom en sådan anordning anknytningen till släkt och vänner och förbindelsen med landets kulturcentra skulle utan stora ekonomiska upppoffringar kunna uppehållas. Tyvärr avvisades även detta uppslag. Och resultatet av den kulturpolitik man sålunda i förhållande till översta Norrland drivit avspeglas i den sammanställning som ovan återgivits.

Det finns människor som menar att översta Norrlands behov av lärarkrafter i läroverken kan fyllas först när överflöd därpå uppstått annorstädes i landet. Förutsättningen för ett sådant resonemang är att riksdagens hittillsvarande uppfattning icke ändras. Bibehålles denna uppkommer skadeverkningar i första hand för länet men efter hand för landet i dess helhet.

Under återopande av vad sålunda anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att

1. anmoda Kungl. Maj:t att tillse att vid fördelningen av adjunktstjänster i Ao 23 och Ao 21 i vidare mån än hittills inrätta 23-gradstjänster i bostadsområdena inom landet, och
2. hos Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning om främjande i övrigt av rekryteringen till läroverkslärartjänster i dylika områden.

Stockholm den 25 januari 1961

Ragn. Bergh